
Ellenségeink.

1896. május 31.

Romániában a Liga durván utasítja vissza udvarias meghívásunkat az ezredévi ünnephez; a bosnyákok nyílt manifesztummal kérik az orosz cárt, hogy szabadítsa fel őket Ausztria-Magyarország rabigája alól; a belgrádi nép nyilvános helyen égeti el zászlónkat. A horvát egyetem ifjúsága a magyar királynak és magyar kormányelnöknek Zágrábban való tartózkodását használta fel arra, hogy a magyar lobogót beszennyezze; a bécsi egyetem ifjúságát csak erőteljes rendőri intézkedésekkel lehetett féken tartani, hogy gyűlöletüknek irányunkban nyilvános cselekedet révén kifejezést ne adjanak; a bécsi választó közönség magyarfalásban

járatos egyéneket ültet a polgármesteri székekbe. Lueger képviselő és polgármester az osztrák Reichsrathban orgiának nevezi ezredéves ünnepünket anélkül, hogy elnöki rendre-utasításban részesülne; a szlovének, csehek, morvák, németek fegyverbarátságot kötnek a magyarok iránt érzett gyűlölet mesterséges táplálására.

Ez nem mesebeszéd. Nem hangulatokat idéztem, hanem tényeket

»Le a milleniummal!« Im, ez a jelszó. Ezt a jelszót kiáltják Bécsben, Belgrádban, Bukarestben, Prágában, Grácban. Vizhangja kél e kiáltásnak Brassóban, Szebenben, Balázsfalván, Fogarason, Naszódon, Karánsebesen és mint egy havasi kürt végigharsog a Bucsesd, a Vlegyásza, a Meszes, a Cibles, az Ünökő ormain, lehatol a völgyekbe és tovább hömpölyög az Oltnak, a Marosnak, a Szamosnak habjain, hogy a méreganyag lázba sodorja a rónát, a falut, a várost. Bérceken a pásztor, vizeken a tutajos, barázdákon a földművelő, iskolában a dászkal, templomban a pápa adja tovább a szót és mi arra ébredünk, hogy kívül-belül ellenséges gyűrűzet fojtogatja ezt a pártokra szakadozott, vagyonilag kifosztott, alkotmányos szabadságában megbénult magyar fajt.

Több ellenségünk ezerév előtt sem volt, mint most. Akkor nem vala köztünk és az európai népek között semmi közösség. Nyelvünk, szokásunk, intézményünk, vallásunk, törekvésünk, érdekünk egyetlen pontban sem találkozott a többi népével. De ezer évnek tapasztalása, tanítása, közösége, érintkezése elsimitó, kiegyenlítő és összeforrasztó hatást gyakorolt. Szokásaink, törvényeink, felfogásunk, izlésünk, vallásos hitünk, politikai intézményeink, — a faj-jelleg megőrzése mellett, — becsületesen hűséggel és meglepő fogékonysággal alkalmazkodtak az európai szellemhez. A civilizációnak nem veszélyeztetői, hanem oltalmazói valának. A szabadságot nem eltiportuk, hanem kivivtuk. Megbecsüljük mindazt, ami az emberi fejlődés mai fokán értékes. A munkát gyakoroljuk, az egyenlőséget valljuk, a jó erkölcsöt ápoljuk, a vallást tiszteljük, a rendet fenntartjuk, a kultúrát fejlesztjük

Utjában nem állunk sem az egyén boldogulásának, sem

a népek fejlődésének. Jogát, pénzét, dicsőségét senkitől el nem vesszük, senkitől nem irigyeljük. Abban az államférfiban, aki szabaddá tette és királyságra emelte Romániát és Szerbiát, a magyar faj szelleme lakott. Abban a légióban, mely vért hullatott Olaszország állami egységéért, magyar anyák által megáldott magyar fiuk küzdöttek. Tisztátalan szájából nem okádkodhatna annyi mocskot felénk Lueger ur, ha 48-ban nem követelt volna a magyar nemzet alkotmányos szabadságot Ausztria részére s ha 67-ben a kiegyezést nem ahhoz a feltételhez köti Deák, hogy Ausztria nyerjen teljes alkotmányt.

Akinek csak hasznára lehattünk, mindenkinek hasznára voltunk. Nélkülünk mi volna a hazában, ha mi magyarok nem volnánk itt? Akik gyűlölnék és megsemmisítésünkre törnek, ám vigyék el innen a magyar nemzet alkotásait és nézzék meg, hogy mi marad itt? Égessenek el minden magyar könyvet; hadd maradjon csak az, amit az oláh és tót irodalom hozott létre. Romboljanak le minden házat; de ne bántsák az oláh és tót házakat. Zárjanak be minden iskolát, minden templomot, minden palotát, ahol magyar kultúra talál otthont. Törjék szét mindazt a gépet, amelyet magyar gyáros, magyar iparos, magyar földműves használ. Törüljenek el minden törvényt, amit magyar agyvelő termelt. Vegyék el a közszabadságnak mindazon részét, amelyet magyar elme, magyar kar, magyar kitartás és magyar erőfeláldozás hozott létre és oltalmazott meg s helyébe tegyék a szabadságnak azon intézményeit, melyeket oláh vitézségnek, oláh bölcseségnek, oláh önfeláldozásnak köszönhet ez az ország.

Vajjon, miként nézne ki országunk egy ilyen amputáció után? Vajjon nem úgy járnánk-e, mint a szegény ember lova, melyet a farkas úgy megharapott, hogy csak a füle maradt meg?

De ha ez így van, ha itt az államalkotó faj csak a magyar és senki más; ha a magyar alkotások nélkül ez az ország épen ezer esztendővel esnék vissza; ha tehát a magyar faj pótolhatatlanságát a jogrendnek, a kulturának, a gazdasági életnek, a társadalmi fejlődésnek egész összessége és teljessége ilyen kézzelfogható tényekkel tanúsítja,

akkor nem lehet kétséges gondolkozó ember előtt, hogy ennek az unisonó fogvicsoritásnak, állandó késélesítésnek, marakodó gyűlölettségnek alkalmat, tápot, okot és reményt nem az illegitim törekvésekben való hit ad, hanem az a magyar politikai iskola, mely gyengének hirdeti a magyart immár 30 év óta, mely az önbizalmatlanság terjesztésével lohasztja le a nemzeti erők duzzadását s állandóan kérkedve a látszatokkal, minden nehézség előtt meghajlik. Ellenségeink látva, hogy amihez jogunk van, abban is bátortalanok vagyunk: eljöttek érzik az időt olyan követelések formálására, amihez joguk nincs.

Aki mindig szalad, azt mindenki üldözi. A nyulnak, ha olykor ellenállana, kevesebb ellensége volna. Aki sok ember előtt meghunyászkodik, sok embert fölbátorít maga ellen. Körmére nem verünk senkinek; ha pedig valaki a mi körmünkre ver, rögtön beszopjuk, mint a síró gyermek.

Minden erőnk a kiabálásban van. A harcnak ebben a nemében kulminálunk. Sérelmeinket, akár becsületünket, akár alkotmányunkat, akár vagyonunkat támadja meg, itt egy országocska, amott egy katona, emitt az osztrák, túl Lueger, innen Lukácsiu, amonnan Urechia, mindig a sajtó útján végezzük hangos kiabálással. A félelmet pedig, miként Kossuth Ferenc találólag mondta: iparszerűleg üzzük. Csoda-e, ha minden ökör belénk botlik, s ha minden hernyó rajtunk rágódik?
